

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΓΥΖΗΣ

Ο Νικόλαος Γύζης ήταν ένα από τα έξι παιδιά του ξυλουργού Ονούφριου Γύζη και της Μαργαρίτας Γύζη, το γένος Ψάλτη, που ζούσαν στο Σκλαβοχώρι της [Τήνου](#). Το 1850, η οικογένειά του μετοίκησε στην [Αθήνα](#) και ο μικρός Νικόλαος άρχισε να παρακολουθεί μαθήματα στην Σχολή των Ωραίων Τεχνών (μετέπειτα [Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών](#)), αρχικά ως ακροατής και, από το 1854 έως το 1864, ως κανονικός σπουδαστής.

Με το τέλος των σπουδών του, γνωρίστηκε με τον πλούσιο φιλότεχνο Νικόλαο Νάζο, με την μεσολάβηση του οποίου έλαβε υποτροφία από το Ευαγές Ίδρυμα του Ναού της Ευαγγελιστρίας της [Τήνου](#), προκειμένου να συνεχίσει τις σπουδές του στην Βασιλική Ακαδημία Καλών Τεχνών του [Μονάχου](#).



ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΓΥΖΗΣ

Τον Ιούνιο του [1865](#), ο Γύζης έφθασε στο Μόναχο, όπου συνάντησε τον συνάδελφο και φίλο του [Νικηφόρο Λύτρα](#). Ο τελευταίος τον βοήθησε στο να εγκλιματιστεί γρήγορα στο σκληρό γερμανικό περιβάλλον. Πρώτοι του δάσκαλοί του στο [Μόναχο](#) ήταν ο Χέρμαν Άνσουτς (Hermann Anschütz) και ο Αλεξάντερ Βάγκνερ (Alexander Wagner). Τον Ιούνιο του 1868 έγινε δεκτός στο εργαστήριο του [Καρλ φον Πιλότυ](#) (Karl von Piloty). Νικόλαος Γύζης, [Τα αρραβωνιάσματα](#) (1875). Λάδι σε καμβά, 104 εκ x 156 εκ. Εθνική Πινακοθήκη της Ελλάδας - Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτζου.

Ολοκλήρωσε τις σπουδές του στο Μόναχο το [1871](#) και τον Απρίλιο του 1872 επέστρεψε στην Αθήνα, για να μετατρέψει το πατρικό του σπίτι επί της οδού Θεμιστοκλέους σε ατελιέ. Μαζί με τον Νικηφόρο Λύτρα, ταξίδεψε το [1873](#) στην [Μικρά Ασία](#).

Απογοητευμένος από τις συνθήκες της [Ελλάδας](#), τον Μάιο του [1874](#) εγκατέλειψε την Αθήνα και επέστρεψε στο Μόναχο, όπου έμελλε να ζήσει για το υπόλοιπο της ζωής του. Το [1876](#), ταξίδεψε παρέα με τον [Νικηφόρο Λύτρα](#) στο [Παρίσι](#). Έναν χρόνο αργότερα νυμφεύθηκε την Άρτεμη Νάζου, με την οποία απέκτησε τέσσερις κόρες — την Πηνελόπη (γεν. 1878, πέθανε μόλις δώδεκα ημερών), την Μαργαρίτα-Πηνελόπη (γεν. 1879), την Μαργαρίτα (γεν. [1881](#)) και την Ιφιγένεια (γεν. 1890) — και έναν γιο — τον Ονούφριο-Τηλέμαχο (γεν. 1884).^[2]

Το 1880 ανακηρύχθηκε σε επίτιμο μέλος της Ακαδημίας Καλών Τεχνών του [Μονάχου](#) και το 1888 εκλέχθηκε τακτικός καθηγητής στο ίδιο ίδρυμα. Το 1881 πέθανε η μητέρα του και έναν χρόνο μετά πέθανε και ο πατέρας του. Το 1895 επισκέφθηκε για τελευταία φορά την [Ελλάδα](#), την οποία ποτέ δεν ξέχασε και πάντα νοσταλγούσε. Προσβεβλημένος από [λευχαιμία](#), πέθανε στο Μόναχο στις αρχές του [1901](#). Λέγεται ότι τα τελευταία του λόγια ήταν: «Λοιπόν ας ελπίζωμεν και ας ζητούμεν να είμεθα εύθυμοι!» Η σορός του ενταφιάστηκε στο Βόρειο Νεκροταφείο του Μονάχου.

Ο Νικόλαος Γύζης αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους εκπροσώπους του *ακαδημαϊκού ρεαλισμού* του ύστερου 19ου αι., του συντηρητικού εικαστικού κινήματος που είναι γνωστό ως «[Σχολή του Μονάχου](#)», τόσο σε ελληνικό όσο και σε πανευρωπαϊκό επίπεδο. Συμμετείχε και βραβεύτηκε σε πάρα πολλές ελληνικές και ευρωπαϊκές εκθέσεις, από το 1870 έως το 1900. Μάλιστα, μετά τον θάνατό του, το [1901](#) τιμήθηκε με έκθεση έργων του στην 8η Διεθνή Καλλιτεχνική Έκθεση του Γκλασπαλάστ (Glaspalast).

Σπουδαστής στην Ακαδημία του [Μονάχου](#), ενστερνίσθηκε όλες τις αρχές των [γερμανών](#) δασκάλων του φτιάχνοντας έργα σπάνιας επιδεξιότητας μέσα στα όρια του ιστορικού ρεαλισμού και της ηθογραφίας. Με τα έργα του — ειδικά αυτά της νεότητάς του — έλαβε τον χαρακτηρισμό «γερμανικότερος των Γερμανών» και επαινέθηκε με το παραπάνω από τους τεχνοκριτικούς και τον Τύπο της εποχής.

Δύο από τα μεγάλα «[γερμανικά](#)» του έργα — οι *Ελεύθερες τέχνες και τα πνεύματα της καλλιτεχνικής βιοτεχνίας*, που κοσμούσαν την οροφή Μουσείου Διακοσμητικών Τεχνών του Καϊζερσλάουτερν ([1878–1880](#)), και *Ο θρίαμβος της Βαυαρίας*, που κοσμούσε την αίθουσα συνεδριάσεων του Μουσείου Διακοσμητικών Τεχνών της Νυρεμβέργης ([1895–1899](#)) — καταστράφηκαν κατά τον [Β΄ Παγκ. Πόλεμο](#).



Μερικά από τα έργα του, όπως *Τα αρραβωνιάσματα* ([1875](#))^[3] και *Το κρυφό σχολειό* ([1885](#), συλλογή Εμφιετζόγλου), βασίζονται σε προφορικούς θρύλους της εποχής της [Τουρκοκρατίας](#), των οποίων η αντιστοιχία στην ιστορική πραγματικότητα αμφισβητείται σήμερα, χωρίς βέβαια αυτό να μειώνει την καλλιτεχνική αξία των παραπάνω έργων.

ΔΑΝΑΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ

ΓΑΚΗΣ ΣΩΤΗΡΗΣ